

Збірка листівок у фонді відділу рідкісної книги Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР // Бібліотека — науці : зб. наук. ст. / АН УРСР, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника ; [редкол.: М. В. Лізанець (відп. ред.) та ін.]. — К. : Наукова думка, 1990. — С. 5—21.

Галушко М. В. Особисті бібліотеки А. С. Петрушевича і М. С. Возняка та колекції І. С. Свенціцького та Ф. Ржегоржа як джерело до вивчення історії слов'янських народів / М. В. Галушко // Бібліотека — скарбниця духовності : Міжнар. наук. конф., присвячена 50-річчю Львівської наукової бібліотеки АН України. — К., 1993. — С. 130—139.

Лідія Сніцарчук

ПРЕСОЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДОМОГО БІБЛІОГРАФА М. В. ГАЛУШКО

Марія Василівна Галушко розпочала свою працю в царині українського пресознавства 1993 р. — у рік створення Науково-дослідного центру періодики (тепер — Науково-дослідний інститут пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника), основним завданням якого було й залишається донині формування бібліографії української преси.

Становлення нашої дослідницької інституції відбувалося у доволі непростий час, коли закрита для широкого кола науковців різноаспектна інформація про українську минувшину ретельно складувалася у т. зв. спеціальних фондах. Досвід вивчення української преси у попередні (радянські) роки був доволі незначним і, зрозуміло, однобоким, з виокремленням ідеологічно «правильних» видань, з ретельним вивченням журналістської та публіцистичної творчості й редакторсько-видавничої діяльності вірнополітично заангажованих осіб. Працівники нашої інституції опинилися сам-на-сам перед величезним масивом незнаних знань, які необхідно було не лише здобути, а й гідно представити широкому колу читачів, належним чином увести в науковий обіг, сформувавши при цьому реальну панораму українського інформаційного простору XIX—XX ст.

Перші кроки в методологічному забезпеченні дослідницького процесу зробила саме Марія Василівна за активної участі ініціатора й організатора створення НДЦ періодики, багатолітнього

його керівника, нині — генерального директора нашої Бібліотеки М. М. Романюка. «Схема повного бібліографічного опису періодичного видання» — саме так було названо морфологічну модель вивчення будь-якого медіаелемента, опубліковану в першому випуску «Збірника праць Науково-дослідного центру періодики». Упродовж двадцяти років за цією моделлю опрацьовуємо ті газети й журнали, які визначаємо українськими. Підкреслюю — власне як українські, адже нині вже започатковано нову павіть пресових досліджень — іншомовних видань, які виходили на українських землях для польсько-, німецько-, франко-, чеськомовного тощо читача. Ця група пресодруків потребує дещо іншого морфологічного вивчення — не настільки скрупульозно деталізованого, без тематико-проблематичного компонента, без визначення суті і змісту інформаційно-публіцистичного дискурсу, без інших складових, притаманних процесу дослідження української преси.

Не називатиму основних компонентів «Схеми...» — вмотивований читач добре ознайомлений з нею, адже за цією моделлю описані всі опрацьовані співробітниками НДІ пресознавства видання, що входять до корпусу історико-бібліографічних досліджень, починаючи від першого — п'ятитомного — «Періодика Західної України 20—30-х рр. ХХ ст.» і завершуючи багатотомним «Українська преса ХІХ—ХХ ст. в Україні та світі».

Створивши дослідницький алгоритм, Марія Василівна виокремила для себе надзвичайно складне завдання — науково-бібліографічне редагування кожного історико-бібліографічного опису того чи іншого видання. Яким складним був цей процес, може розповісти кожен учасник діалогу, що відбувався у векторі «редактор—дослідник». Комунікаційні складнощі стосувалися передовсім неможливості передбачити у «Схемі...» певних деталей у функціональному полі досліджуваного медіаоб'єкта, що спричиняли різночитання/різносприйняття тієї чи іншої інформації.

Окрім того, досліднику не завжди вдавалося повністю реставрувати процес видавання того чи іншого часопису. Завдяки наполегливості, вимогливості, умінню довести свою позицію, підкріплену неабиякими знаннями й умінням заповнити лакуни, утворені через розкиданість й розпорошеність значної кількості видань по різних книгозбірнях й архівах України та світу, Марії Василівні вдавалося

переконати дослідника йти саме тією дорогою, яка приводила до найбільш об'ємного відтворення історико-функціональної медіапарами.

Важливою ділянкою роботи, без якої дослідницький процес інституту був би приречений на абсолютний провал, стало формування т. зв. робочої картотеки преси. Відзначу, що її укладання потребувало неабиякого бібліографічного знання, фахового вміння, професійного чуття та наукової інтуїції, рефлексивних гіпотез шукача. Понад десять років Марія Василівна успішно працювала над створенням цієї картотеки, яка стала основою наших дослідницьких проєктів, якісним фундаментом для низки баз даних української преси, над якими нині продовжують працювати науковці НДІ пресознавства.

Дослідницький талант Марії Василівни проявився також у самостійному вивченні преси, її функціональних особливостей, контент-аналізу. Відзначу, що у творчому активі дослідниці — понад двісті описів періодичних видань: від слобожанських 1820-х рр. до галицьких 1920—1930-х рр.

Вагомість результатів пресознавчої діяльності Марії Василівни заперечити доволі важко. Адже до кожного дослідження можемо сміливо застосовувати означення — перше, навіть краще б сказати — авангардне, те, що йде попереду, те, що відкриває нові дослідницькі обрії не лише для наступників, які працюють в царині наук із соціальних комунікацій, а й для філологів, політологів, краєзнавців, істориків, філософів тощо. І це об'єктивно. Адже вона вперше сформувала бібліографію української галицької преси, зокрема тієї, що виходила у Львові, Коломиї, Станіславі, Тернополі і на Тернопільщині. Авторськими виданнями побачили світ історико-бібліографічні дослідження преси Станіслава (1879—1944 рр.), Тернополя і Тернопільщини (1886—1944 рр.), у співавторстві — дослідження преси Львова (у чотирьох книгах), Коломиї, Північної Буковини.

Для зацікавлених осіб: молодший науковий співробітник Науково-дослідного інституту пресознавства Зоряна Наконечна уклала бібліографію праць М. В. Галушко, також опубліковану в цьогорічному випуску «Збірника праць Науково-дослідного інституту пресознавства». Оглядаючи цей поважний творчий набуток дослідниці, акцентую увагу шановних читачів на тому, що Марія Василівна

розпочала свою працю на ниві пресознавства у віці майже 60 років. Ми й донині захоплені її вірою в себе, у свої сили, працездатністю, умінням опановувати нові знання, підкорювати дослідницькі вершини, освоювати потужні масиви інформації.

Чимало науковців не лише з Науково-дослідного інституту пресознавства, не тільки з ЛННБ України ім. В. Стефаника, а й з інших українських і зарубіжних інституцій отримали фахові консультації щодо своїх дослідницьких інтересів та їх історико-бібліографічного втілення. Маю на увазі Олесю Дроздовську та її «Повітові міста Галичини», Василя Габора і його «Пресу Ужгорода», Костянтина Курилишина із двотомником «Українська легальна преса періоду німецької окупації», а також Василя Глаголюка з Коломиї, Омеляна Вішку з Торуня (Польща) та багатьох інших дослідників.

Марії Василівни нині немає серед нас, однак результати її самовідданої праці, з яких важко виокремити найважливіший, і зараз допомагають нам вирішувати надскладні наукові завдання. Вона як зірка, сяйво якої ще багато-багато років розщеплюватиме пільму, насвітлюючи вірні дороги в дослідницькому космосі пресознавства.

Зоряна Наконечна

БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ М. В. ГАЛУШКО

Окремі праці

1996

1. Українські часописи Коломиї (1865—1994 рр.) : іст.-бібліогр. дослідж. / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НДЦ періодики ; передм. В. Качкана. — Л., 1996. — 238 с. — (Серія «Періодичні видання міст України»). — *Співавт.*: М. М. Романюк.

Рец.: *Глаголюк В.* Документальне джерело інформації / Василь Глаголюк // За вільну Україну. — 1997. — 17 жовт.; *Дисак Ф.* В центрі уваги — преса Коломиї / Федір Дисак // Дзвін. — 1998. — № 3. — С. 145—146; [Анот. на вид.] // Книги України : каталог видань, представлених на п'ятому Форумі видавців. — Л. : Форум видавців, 1999. — С. 83.

1999

2. Українські часописи Північної Буковини (1870—1940 рр.) : іст.-бібліогр. дослідж. / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НДЦ